

RISIKO- OG VÆSETLEGHEITSVURDERING

OVERORDNA ANALYSE

Grunnlag for plan for forvaltningsrevisjon, KL. § 23-3

**Revisor sine risiko og
vesentlegheitsvurderingar
av heile kommunen**

**FRÅ RISIKO TIL KONTROLL
KORLEIS KOMME FRÅ
RAUDE TIL GRØNNE LYS**

OVERORDNA ANALYSE for kommunen

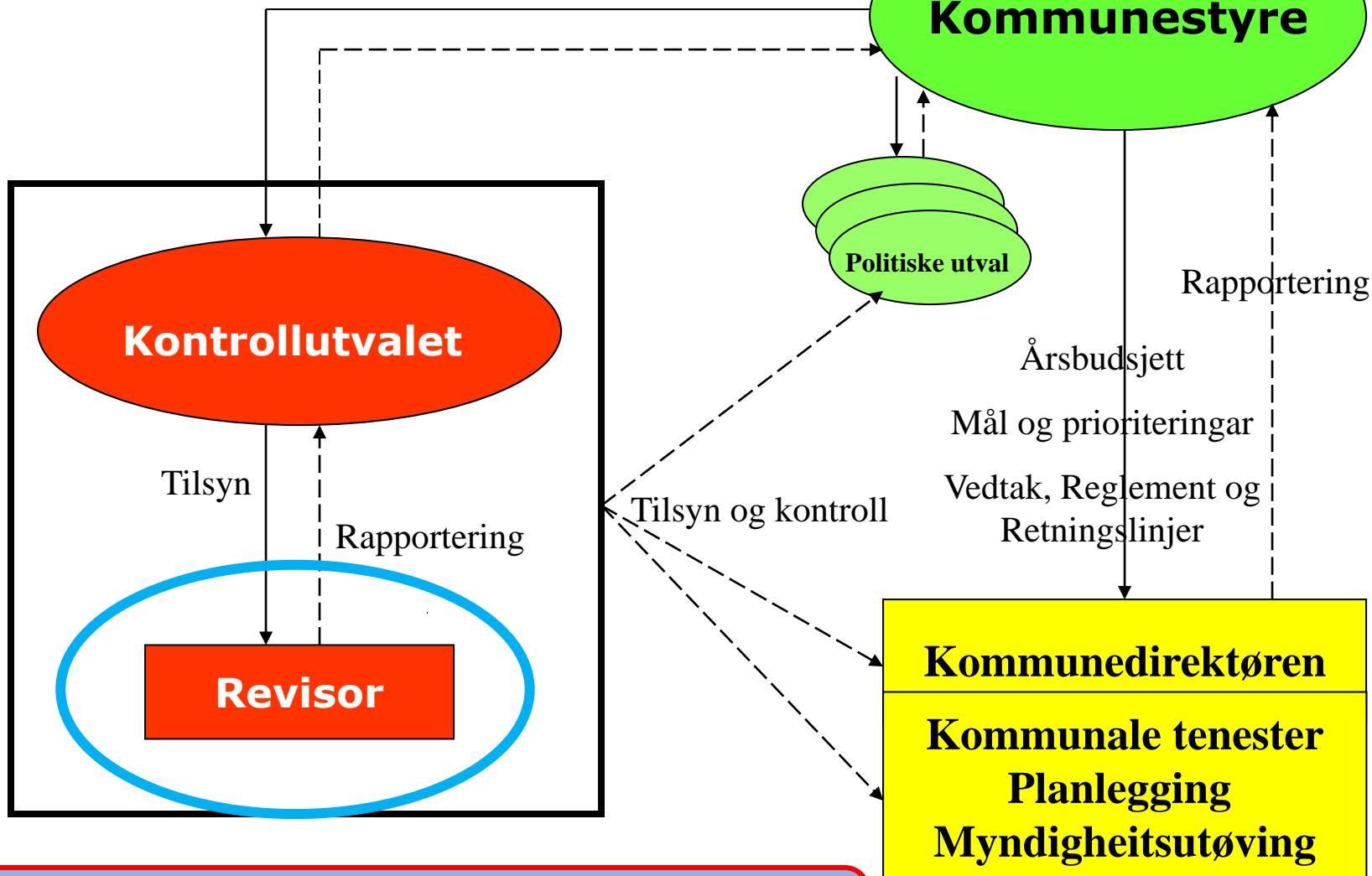

**Grunnlagsmateriale;
Plan for forvaltningsrevisjon
Forvaltningsrevisjonsprosjekt
Selskapskontrollar/Eigarskapskontrollar**

Overordna analyse

- **Administrativ organisering :**
- Organisasjonsstrukturen, korleis ser den ut
  - Etatsmodell >< **2-nivå-modell**, ...
- Kommunedirektøren / Adm.sjefen/Rådmannen
- Direktørteamet m/rådgjevarar - kommunalsjefar
- Sjølvstendige **driftseininger** m/eigne budsjettansvar og eigne driftssjefar/tenesteleiarar
- 'Sjølvstendige' **kommunale føretak og samarbeid**
- ➔ Omfattande hierarkisk rapportering
- **Kommunen har ansvar for mange og tunge/vanskelege oppgåver, 'stor' administrasjon og utstrakt bruk av delegasjonsfullmakter, omfattande regelverk, mv.**

POLITISK ORGANISERING I KOMMUNEN

Lovpålagde organ i kommunen

Forutsetninger (forskrift om revisjon § 7):

Optimal produktivitet

Riktig oppfølging av vedtak

God økonomistyring

God måloppnåelse

Rammevilkår og samfunnsmessige forhold

Styring

Organisering og ledelse

Rutiner og systemer

Kultur og holdninger

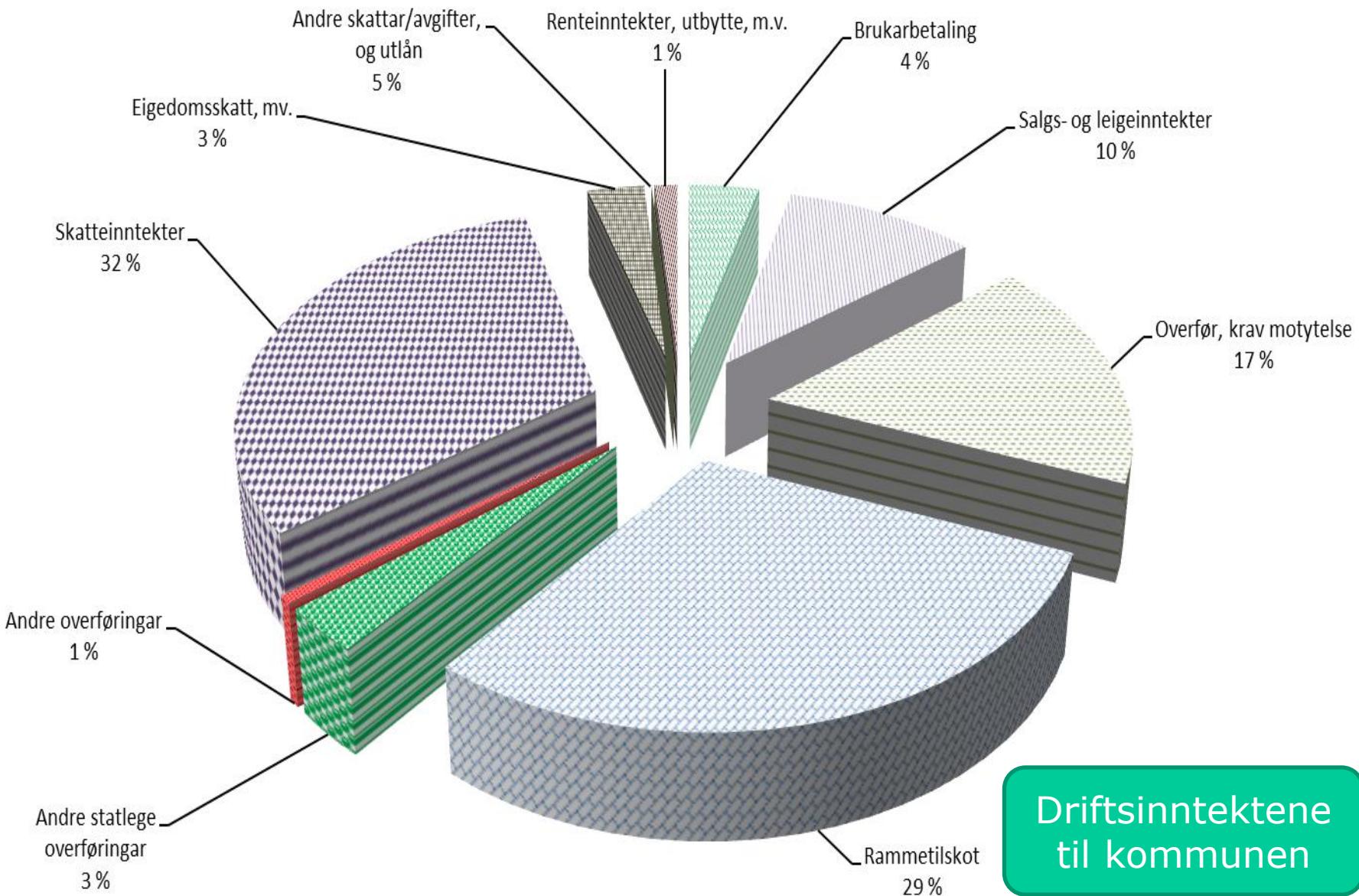
Politiske fokus

Søttefunksjoner

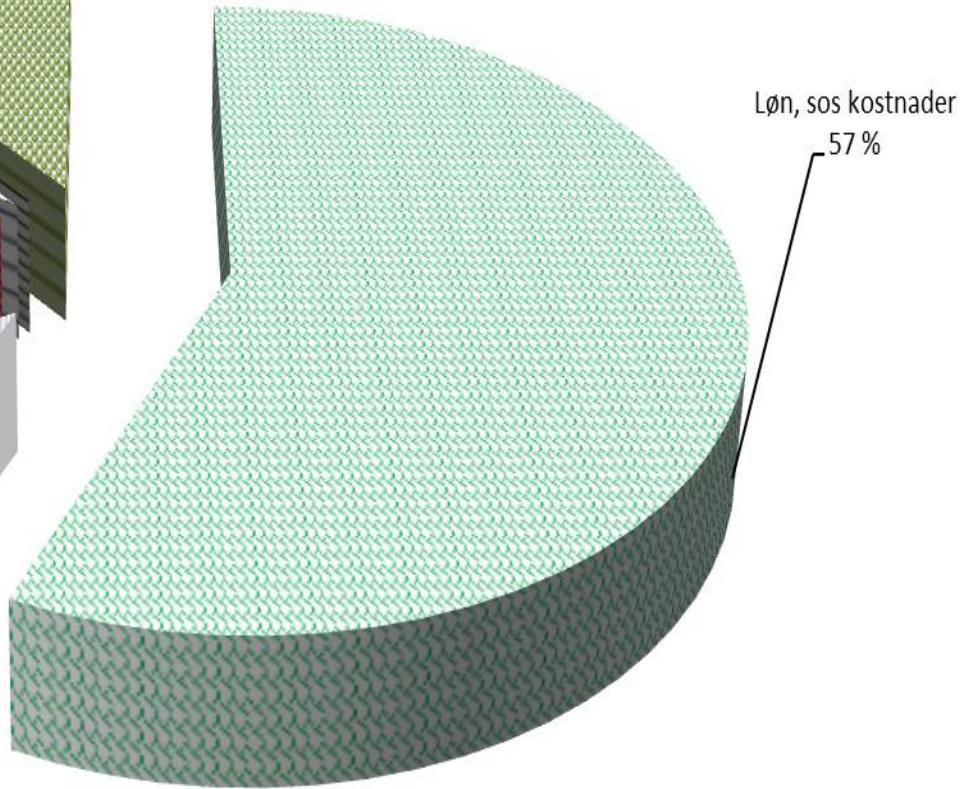
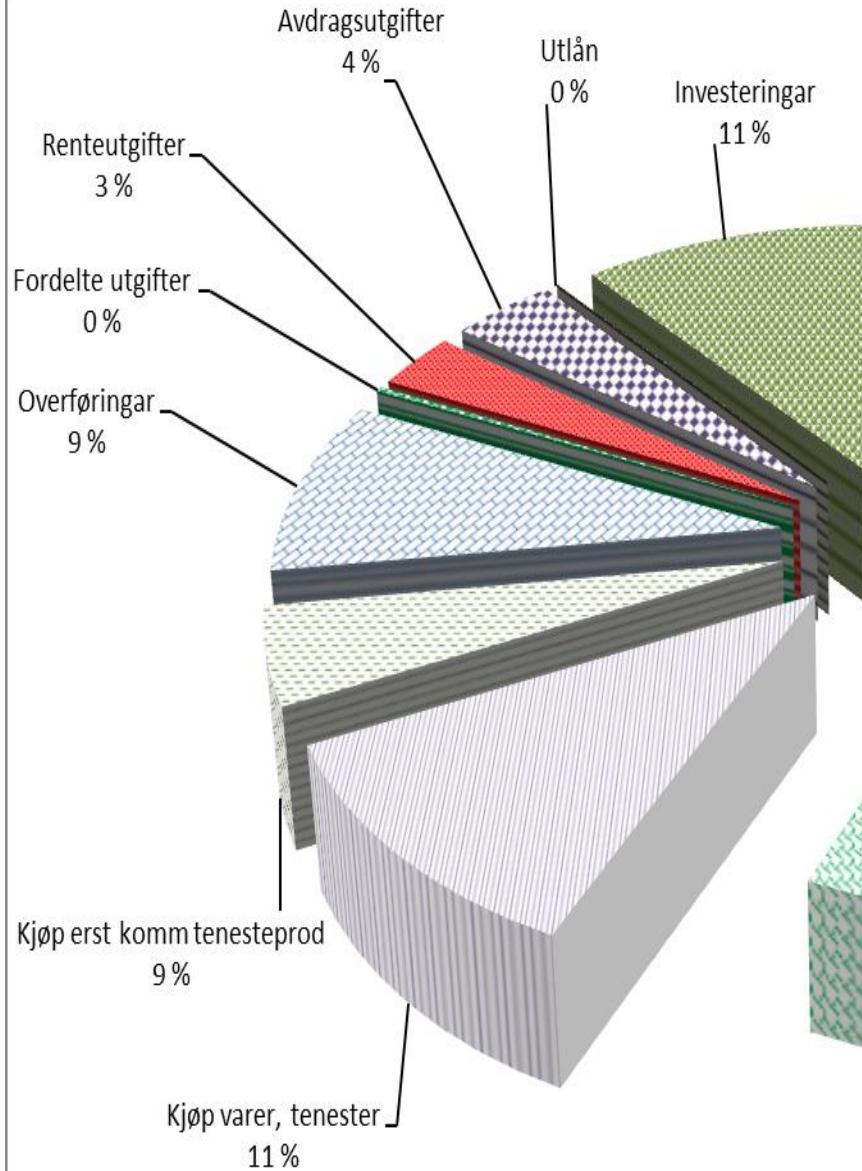
Vedikjeden

Figur: Kommunen sin verdikjede

Driftsutgiftene til kommunen

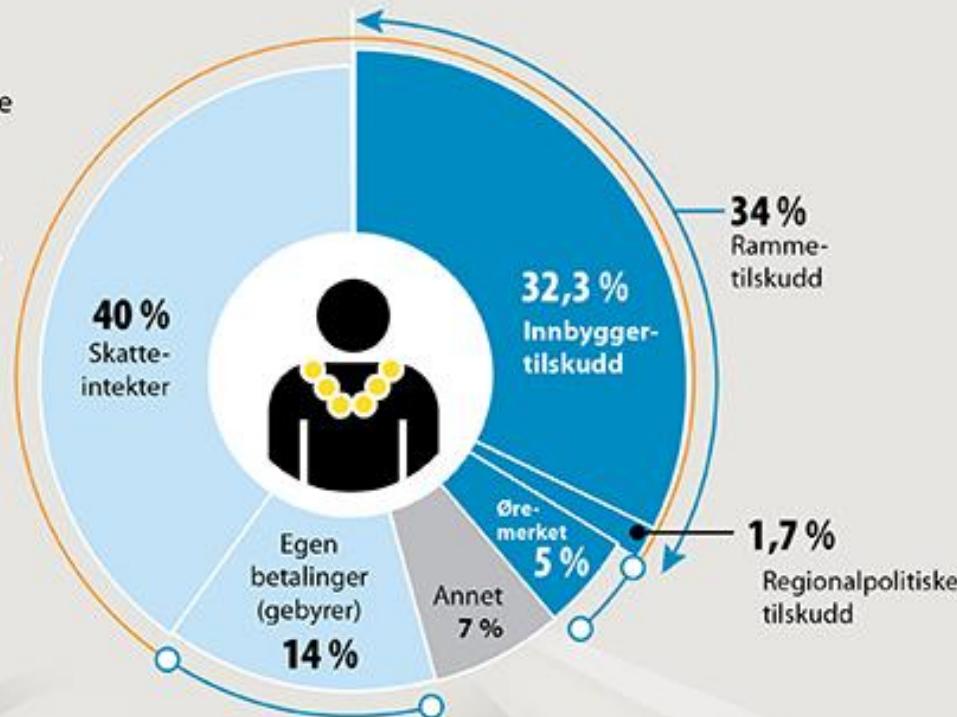
Kommunane sine inntekter

Slik får kommunene inntektene sine

FRIE INNTEKTER er midler kommunene fritt kan disponere uten andre føringer fra staten enn gjeldende lover og regler.

RAMMETILSKUDET er penger som fordeles fra staten til kommunene.

- Fra innbyggerne
- Fra staten
- Frie inntekter
- Bundet

Den administrative, interne kontroll, eigenkontroll, risiko

Kommunedirektøren har ansvar
for «ORDEN I EIGE HUS» og at
kommunen er «gjenstand for
betryggande intern kontroll»

God intern
kontroll
reduserer
risiko for
vesentlege
avvik til eit
akseptert
nivå !

Kontrollaktivitetar skal vere etablert
for å hindre

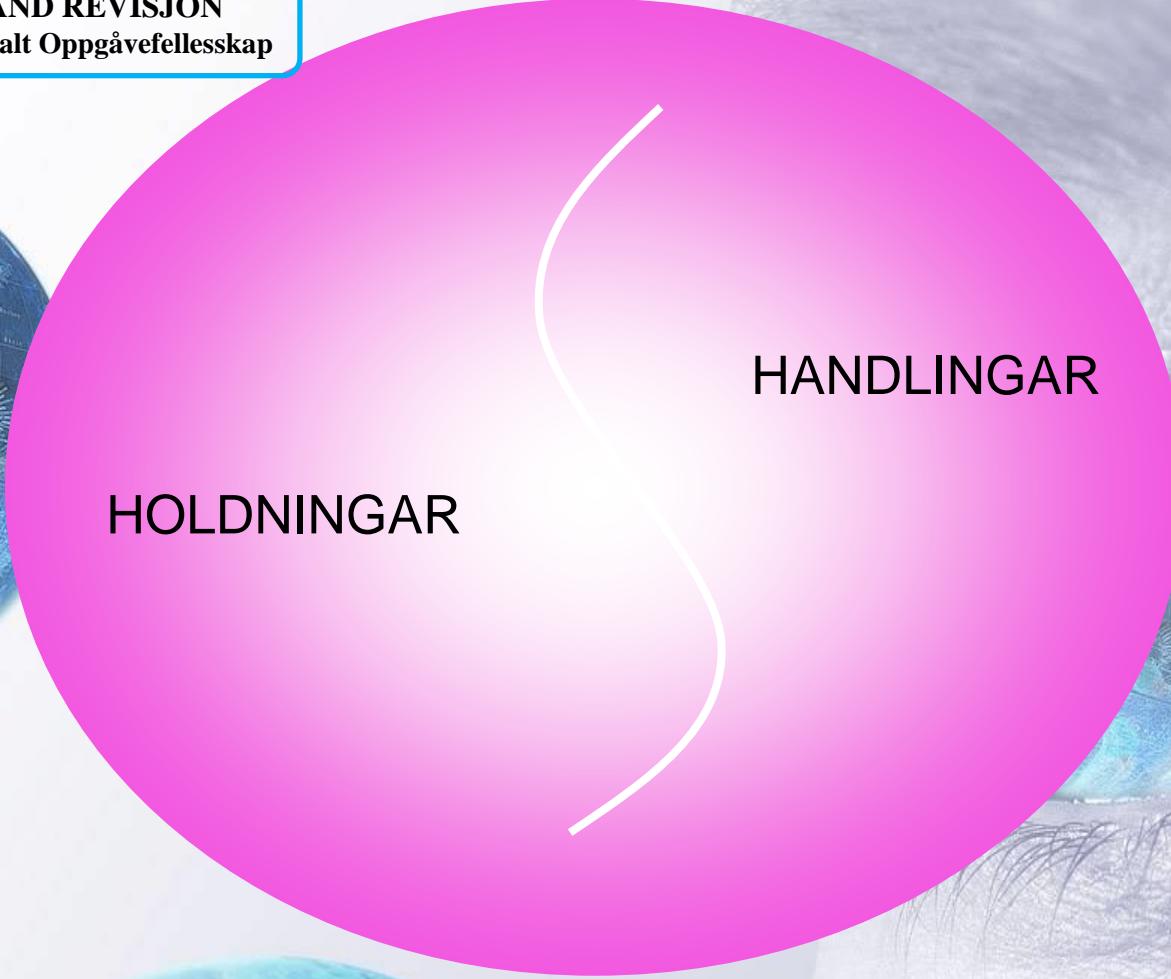
- ♦ Manglar og feil i arbeidsprosessane
- ♦ Veikskapar i styringsgrunnlaget
- ♦ Manglende resultat/målrealisering

Risiko- og vesentlegheitsvurdering OVERORDNA ANALYSE

- Kommunen – kven er det ?
- Kven har vi med å gjere ?
- Den tilsette, kven er du, kva gjer du ?
- Korleis fungerer du i fellesskapet, miljøet og forvaltninga ?
- Lov/forskrift
- Reglement
- Vedtak
- Kompleksitet
- Utfordringar
- Årsbudsjettet

Kontrollutvalet og
Revisor
Administrasjonssjefen
KOMMUNE-
DIREKTØREN

HOLDNINGAR

HANDLINGAR

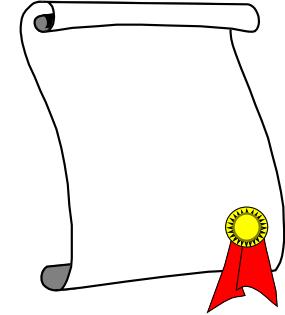
**Holdningane vil alltid prege handlingane våre.
Men: Gode og riktige handlingar kan gradvis endre
våre holdningar i positiv lei / retning.
Væremåte, opptreden, ...**

Organisasjonskultur - risiko

- 💣 Organisasjonskultur er eit kritisk element i operasjonell risiko
- 💣 Organisasjonskulturen påverkar sannsynlegheita for at ei uønska hending skal inntreffe, for at den blir oppdaga, og i kva grad den får utvikle seg (eskalere)

Målsettinga med Overordna analyse

- Identifisere behovet for FR på ulike sektorar og verksemder i kommuneforvaltninga
- Identifisere SK i dei selskap som kommunen er involvert i
- Framskaffe relevant informasjon om kommunen si verksemd slik at kontrollutvalet blir sett i stand til å lage ein plan for FR, SK og prioritere/bestille/gjennomføre forvaltningsrevisjonar
- Sikre at KU si prioritering tek utgangspunkt i risiko- og vesentlegheitsvurderingar, og ikkje partipolitiske avveiingar
- Bidra til å sikre treffsikre forv.-prosjekt for FR og SK
- Irregulære forhold, mislegheitssaker, ... (gardering,oppstår uventa...)

Korleis forstå, vurdere og handtere risiko og vesentlegheit

- Kontrollutvalet vil vere avhengig av bistand for å kunne forstå, vurdere og å handtere risiko og vesentlegheit
- Kontrollutvalet står fritt; - kven skal uføre analysen av kommunen
KU-sekr., kom.revisor, andre

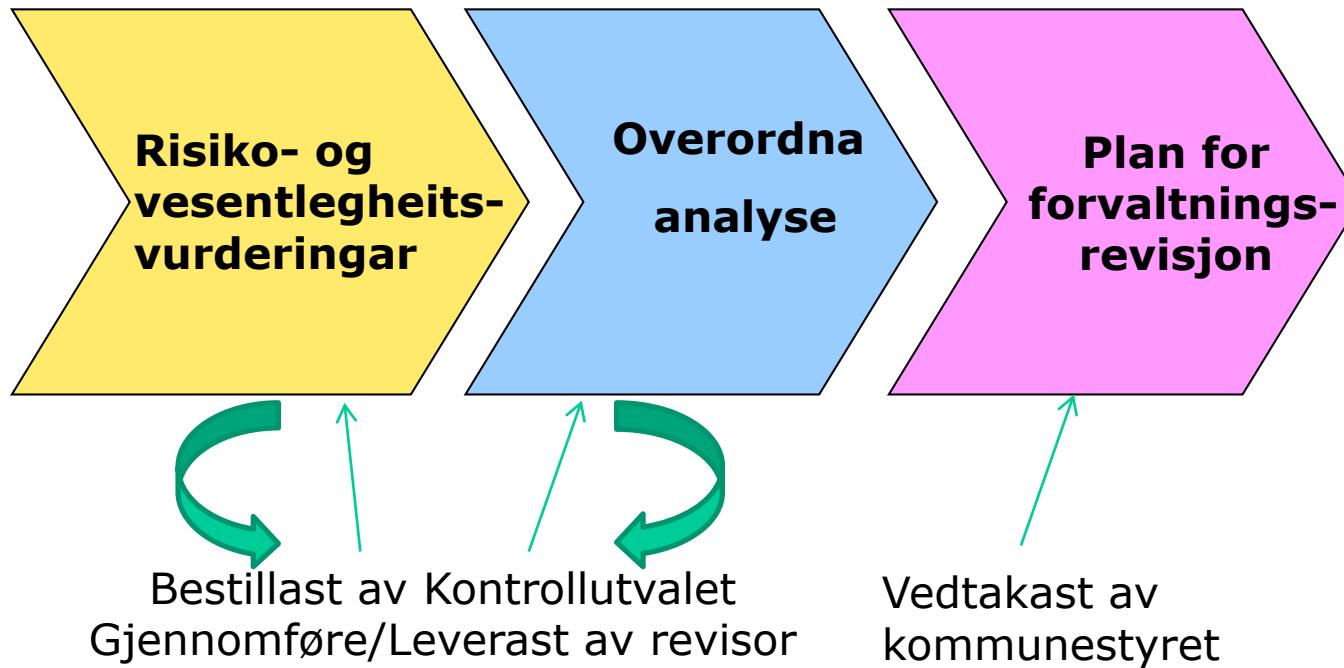

- Dei som førestår KU med bistand her, må ha god kunnskap om og innsikt i kommunen**

Uttrykket «risiko- og vesentlegheit»

- Det skal gjerast ei vurdering av på kva område av kommunen si verksemd det er risiko for vesentlege avvik i forhold til dei vedtak, føresetnader, premissar og målsettingar som er sett for verksemda
- Fokus på målsettingar, risiko, styring og kontroll
  - > den skrivne tekstu i årsbudsjett, økonomi-/handl.plan
  - > definerte mål, manglande mål/måloppnåing
- Det viktige er at informasjonen som kjem fram, er nyttig og relevant med tanke på situasjonar der det er fare for at feil og manglar kan oppstå i forvaltninga

Forvaltningsrevisjon – sentrale element

Overordna analyse Forvaltningsrevisjon

- **Hovudfokus:**

- Måloppnåing
- Produktivitet / Effektivitet
- Etterleving av vedtak
- Økonomisk styring

Risiko- og vesentlegheitsvurdering

- Ei Overordna analyse av kommunen som heilskap
- Ei identifisering av saksfelt/forvaltningsområde som er forbunde med ein viss fare for at feil og manglar oppstår

• **Grunnlag for å velge ut område for forvaltningskontroll/forvaltningsrevisjon**

• **Analysen leggast fram for Kontrollutvalet til realitethandsaming, prioritering og utvelging av prosjekt**

• **Tilråding overfor Kommunestyret**

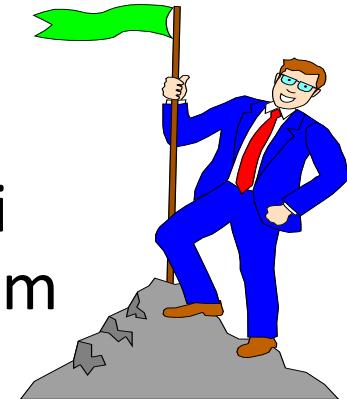
• **Kommunestyret gjer vedtak og gjev evt. fullmakter til gjennomføring/endring av plan, mv. – til Kontrollutvalet**

• **Prosjekt bestillast av Kontrollutvalet**

Kontrollutvalet bestiller overordna analyse

> Oversiktleg informasjon til kontrollutvalet

- ① Risiko- og vesentlegheitsvurdering skal følgje hovudområda for kommunen sine tenester
- ② Politisk og administrativ organisering
- ③ Kommunen sine eigarskap
- ④ Kort informasjon om eigarmelding/-strategi
- ⑤ Oversikt over styringssystem/-dokument som kommuneplan, nyleg vedtekne planer
- ⑥ Oversikt pågåande planarbeid/utgreiingsarbeid
- ⑦ Oversikt forvaltningsrevisjonar, revisjonsrapportar og selskapskontollar, 4 - 8 siste åra
- ⑧ Revisor: ei prioritert liste moglege prosjekt
- ⑨ Bruk av fargekodar, revisor si vurdering av risiko
- ⑩ Liste over statleg tilsyn, utvalde nøkkeltal KOSTRA med tidsserie, samanlikning med fylket, kommunegruppa og landet utanom Oslo

Korleis kan Overordna analyse saman med plan for forvaltningsrevisjon og selskapskontroll sikre treffsikre prosjekt- forbetring/læring

- Kommunesamanslåingane – utfordring i 2020
- Kva byggjer vi vidare på her
- Endringar i politisk leiing
- Endringar i administrasjonen
- Endringar i interne reglement/retningslinjer
- Saker og ting må «få sette seg» og gå seg til
- Konsekvensar for bestilling av OA ???

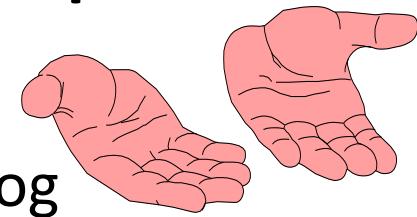
Utfordringar med å sikre treffsikre prosjekt i planen

- Er forvaltningsrevisjonen svar på bestillinga frå KU
– kor tydeleg er KU i si bestilling og kor god er bestillingsdialogen ?
- Bidreg KU-sekr. til å sikre gode nok bestillingar ?
- Blir område med størst risiko prioritert og er prioriteringane forankra i OA
- Revurdering av framlegga i OA (framleis aktuelt)
- ER ein gode nok til av avklare KU's forventingar
- Kva med godt gravearbeid og god metodikk ?
- Kva med intressanne funn og gode analyser ?
- Velger revisor dei trygge/vanlege innfallsvinklar ?
(lettare å følgje standarden/RSK'en for revisor)

Utfordringar med å sikre treffsikre prosjekt i planen

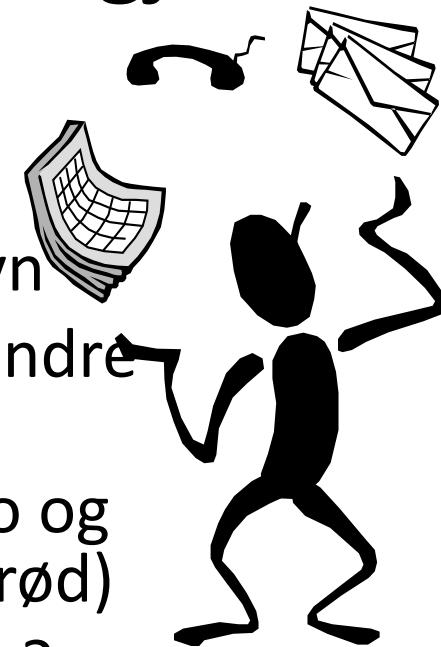
forts.

- Kan det av og til vere behov for å involvere kommunedirektøren og la han påverke vinkling og prioritering ?
- Kana Ordføraren medverke i bestillingsprosessen og bidra til at rapporten opplevast relevant for den folkevalde ?
- Oppbygging av rapporten, lesevennleg, teknisk, lite funn og vurderingar, fagspråk
- Revisor sine anbeflingar og konklusjonar, kalre og tydelege
- Tør revisor å vurdere forhold sjølv om det ikkje er klare kriterier
- Kva med den administrative og politiske nytten, bedring/læring
- ER kontrollutvalet si oppfølging av FR viktig, kommunestyret ?
- Mykje av dette er avhengig av ei god OA og ei god plan !

Kva vurderingar bør KU-sekretariatet gjere ?

- Vurderingane bør forankrast i OA !
- Er framlegg til plan konsistent med OA ?
- Tek planen omsyn til planlagde statlege tilsyn
- Har OA fanga opp signal/innspel frå KU og andre (politikar, admin, media, folket/innbyggjar)
- Er det føreteke ei konkret vurdering av risiko og vesentlegheit (grønn/lav, middels/gul, høg/rød)
- Kor mange prosjekt kan KU forvente, midlar ?
- Prioritering, nummerert rekkefølgje ?
- KU/Sekr. bør innstille på at KU får fullmakter frå Kommunestyret, endringar, omprioriteringar, avgrense konkrete prosjekt
- **Dialogen mellom Kontrollutvalet og Revisor VIKTIG !**

Den gode dialogen

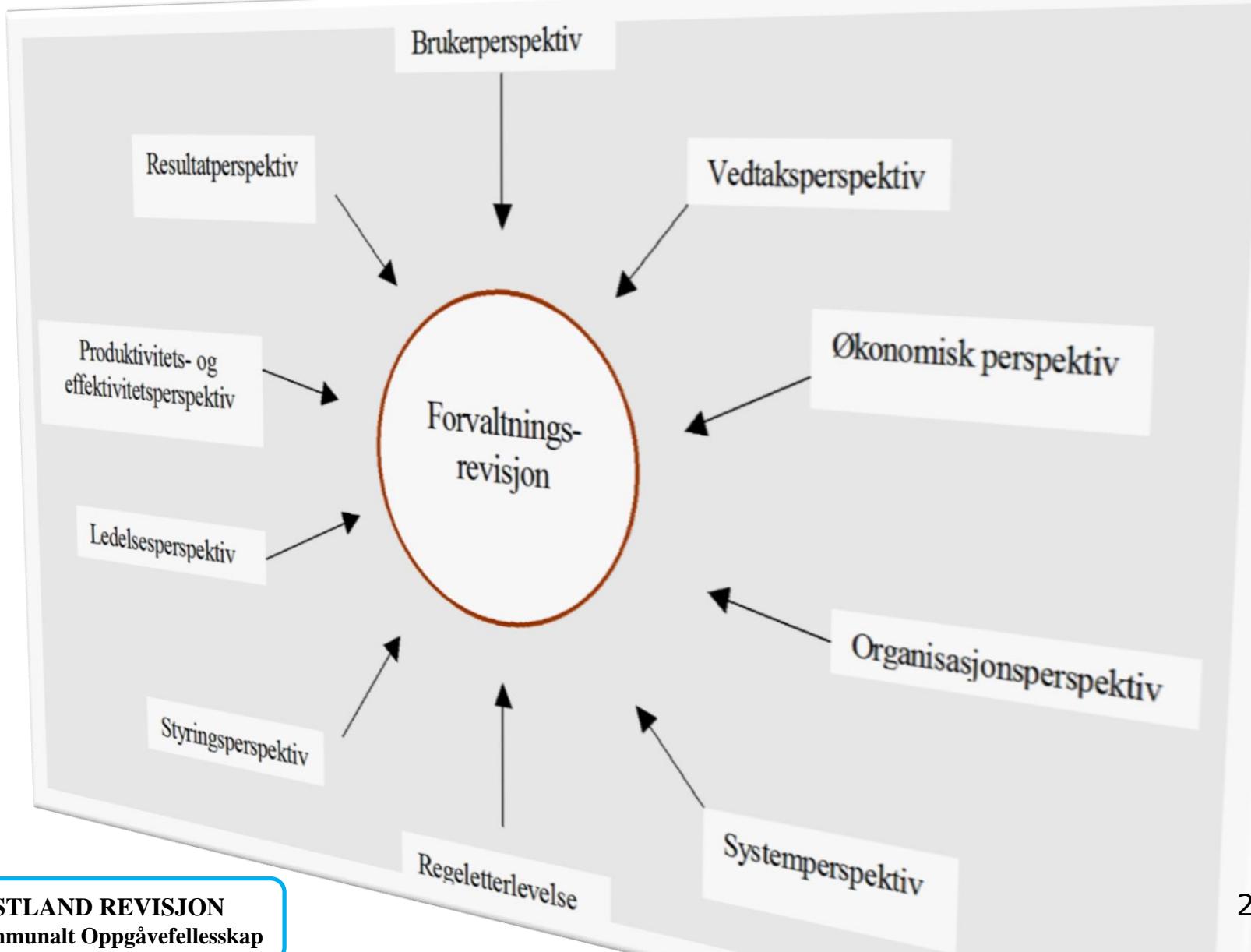

Jamnleg og god dialog mellom revisor og kontrollutvalet
Arena: I Kontrollutvalsmøtet
(Revisor sin møte og talerett i Kontrollutvalsmøta)

Kven, kva, korleis – regelverk ....

Korleis og Kva skal vi velge ?

frå vugge til grav ...

det kommunale hierarkiet,

mangfoldet i det som skal ettersjåast

• Familie/-planlegging • Jordmor • Helsestasjon • Primærhelseteneste • Barnehage • Grunnskule / SFO • Barnevern • Ungdomsarbeid • Sosialteneste • Kultur	• Arealplanlegging • Byggjesaker • Kommunale vegar • Vatn- og kloakk, renovasjon • Brannvern, skog, landbruk • Heimetenestene - Heimehjelp / Heimesjukepleie • Pleie,Omsorg/-bustader • Aldersheim / Sjukeheim • Institusjonstenester • Kyrkje / Kyrkjegardar

Overordna analyse, områdeinndeling

Byggjer i hovudsak på særlovgjevinga og den måten tenesteproduksjonen skjer på i kommunen; dvs. områdenivå

Innleiing;

Generell informasjon om overordna analyse, omgrepsteknologi Kommunen sin verdikjede

- ☞ **kommunen, organisering, inntektsføresetnader, økonomi, rekneskap, årsbudsjett, økonomi-/handlingsplan, ...**
- ☞ **Vurdering av risiko**
- ☞ **Utfordringar for kommunen, Sentraladministrasjonen, ...**
- ☞ **Økonomiområdet**
- ☞ **Kommuneorganisasjonen felles for alle einingar**
- ☞ **Helse og Omsorg**
- ☞ **Oppvekst og Utdanning**
- ☞ **Teknisk sektor**
- ☞ **Kultur, Idrett og Friluftsliv**
- ☞ **Framlegg risikoområder for kvart av dei spesifikke områda**
- ☞ **Selskapskontroll, Verksemder/Selskap kommunen er med i**
- ☞ **Moglege områder for Selskapskontroll/Eigarskapskontroll**
- ☞ **Referansar/Kjeldemateriell**
- ☞ **Vedlegg**

Interne, administrative rutiner

Praktisk arbeid

Bindande årsbudsjett

Verksemndplan/Handlingsplan

Køyreregler/Reglement

Praktisk arbeid

Intern kontroll Kontrollmiljøet

- Produkt
- Kan ikkje kjøpast
- Blir til gjennom prosessar ein må jobbe med over tid
- Metodikk ==> Mennesker integrert i ein prosess
- Lede frå gode intensjonar om *intern kontroll til resultat*

Korleis forholder vi oss til regelverk og endringar ?

**” Når forandringens vind blåser,
setter noen opp levegger.....;**

...andre bygger vindmøller !

Korleis er det i din kommune ?

Lytter man til andre ?

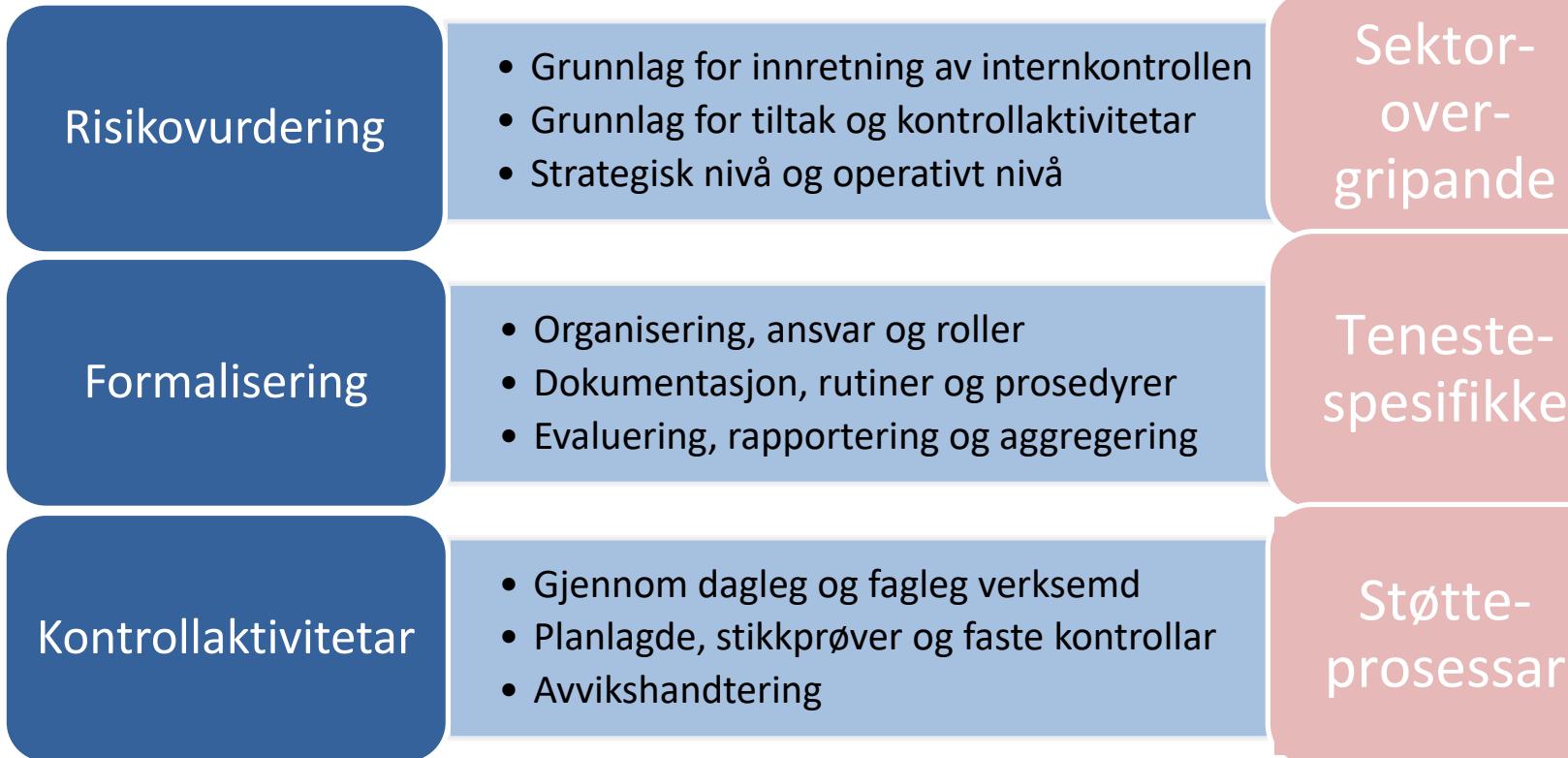
Veit man best sjølv ?

Føresetnader for god internkontroll

«Undersøkje kommunen», overordna analyse
...korleis? ➡ ... skaffe seg ei forståing av
kommunen som heilskap, alle tenester

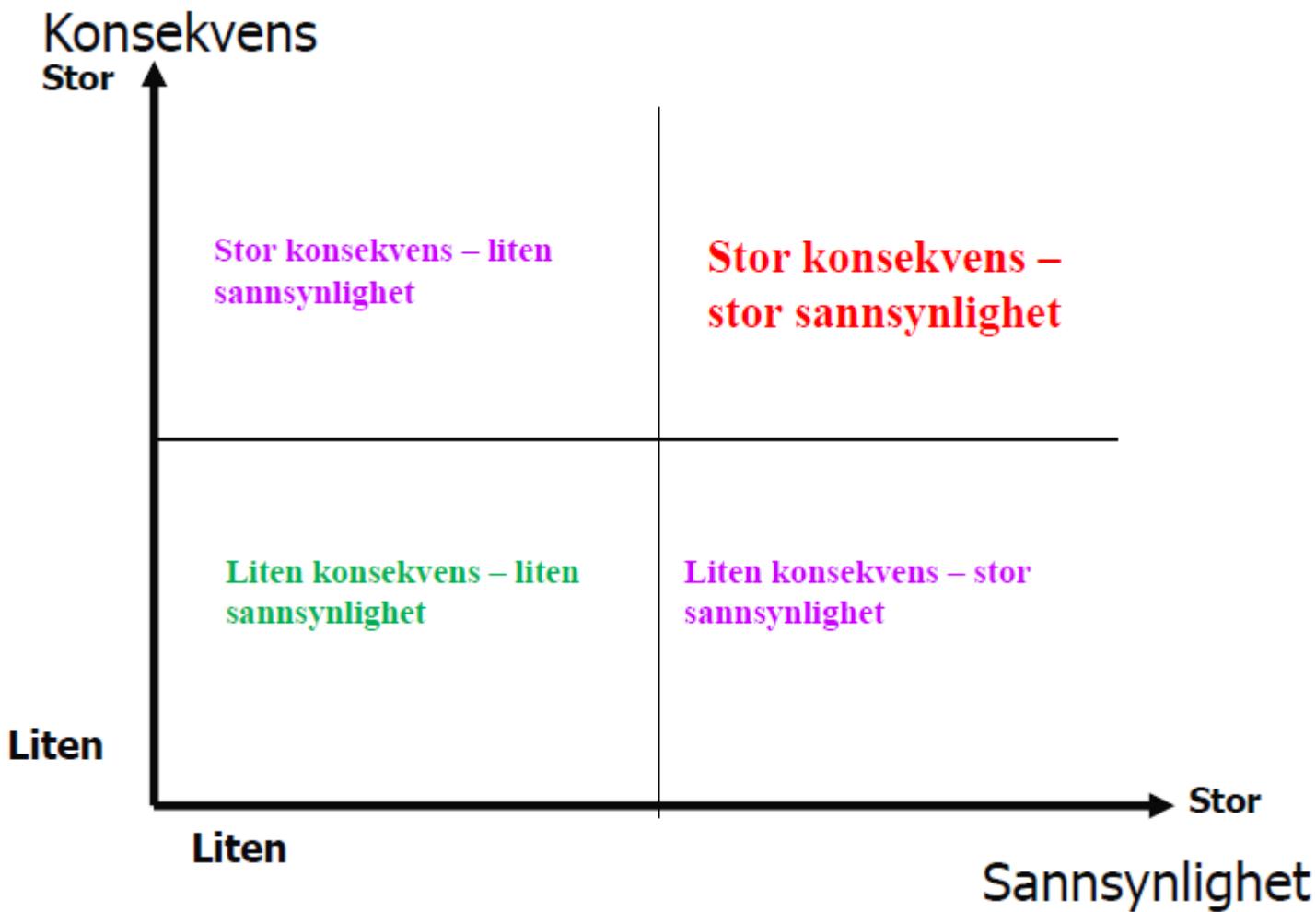
Etterlevelse av lover og reglar

Godt omdømme og legitimitet

Kvalitet og effektivitet i all tenesteproduksjon i kommunen

Risikoen for at feil og manglar skjer

Risikomatrise, eit eksempel

	Måloppnåelse	Regelverk	Politiske vedtak
Lav risiko	Avvik fra underordnede mål hvor konsekvensene av manglende måloppnåelse blir vurdert som små.	Ikke aktuelt. Manglende regeletterlevelse vil alltid ha middels eller høy risiko.	Avvik fra politisk vedtak hvor konsekvensene av manglende måloppnåelse blir vurdert som små.
Middels risiko	Avvik fra mål som kan medføre konsekvenser for kommunens økonomi eller omdømme, men som ikke påvirker liv eller helse. Gjelder også mål som er under gjennomføring.	Mindre avvik fra lovparagraf eller forskrift.	Avvik fra vedtak som kan medføre konsekvenser for kommunens strategi, planer og økonomi.
Høy risiko	Avvik fra viktige mål. Kan ha vesentlige konsekvenser for kommunens økonomi, omdømme eller liv og helse.	Klart lovbrudd som kan medføre vesentlige konsekvenser for kommunen. Kan ev. påvirke liv og helse.	Avvik fra vedtak som i vesentlig grad kan medføre konsekvenser for kommunens strategier, planer og økonomi.

KONTROLLAKTIVITETAR

FRÅ RISIKO TIL KONTROLL – KORLEIS KOMME FRÅ RAUDE TIL GRØNE LYS

Kartlegge og vurdere risikoar rund om i organisasjonen:

Dermed får vi oversikt over kva farer som er; -

Kvar feil og manglar av vesentleg karakter kan oppstå;

RAUDT LYS

Iverksetjing av tiltak og kontrollhandlingar; intern kontroll:

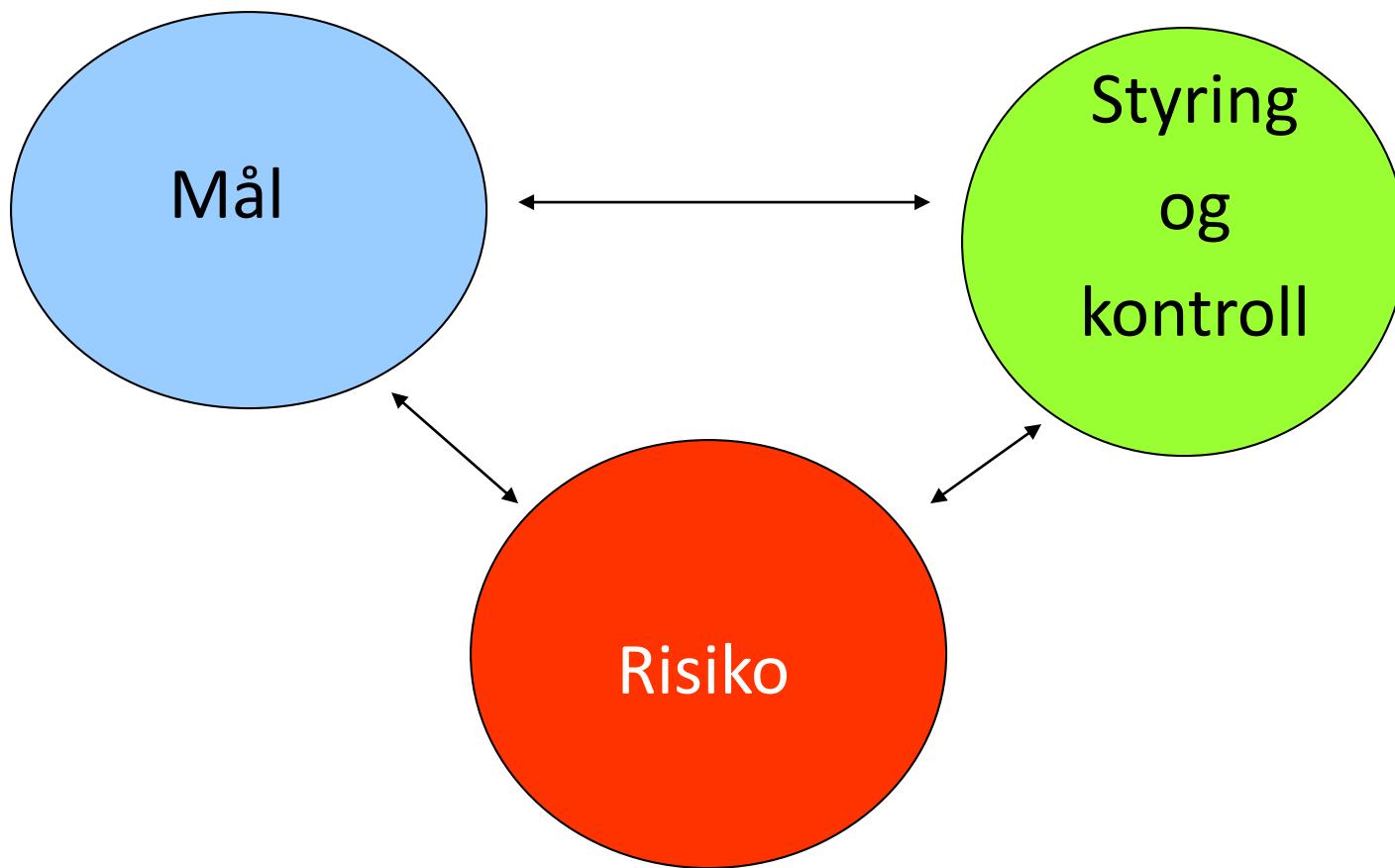
Redusere risikoen og auke kontrollen

– gå frå **RAUDT** (via **GULE**) til **GRØNT LYS**

For å få kontroll er det behov for tiltak og kontrollhandlingar !

Kontrollaktivitetar skal ikkje iverksettast vilkårleg, men velgast ut frå den risikoen som skal reduserast, og kva som er akseptabel rest-risiko. FULL kontroll vil ein aldri oppnå !

Overordna analyse – generell risikomodell

Kommuneorganisasjon	
Tema	Fokus
Internkontroll	System, rutinar, risikoanalyser, rapportring
Offentlege anskaffingar	Regeletterleving, system og rutinar, organisering
Oppfølging av kontraktar	System og rutinar, organisering, oppfølging av krav i kontrakt
Informasjonstryggleik	Konfidensialitet, teieplikt. Etterleving av interne retningslinjer
Dokumentasjon, arkivering	System, lovetterleving, rutinar, organisering
Prosjektstyring i byggeprosjekt	Organisering, system og rutinar, økonomistyring, rapportering
Vedlikehald kommunale bygg	Regeletterleving, avvikssystem
Oppfølging av politiske vedtak	System og rutinar, organisering
Sakshandsaming	Rutinar, system, kompetanse, lov- og regeletterleving, økonomi, samhandling
Samhandling mellom eininger	Rutine- og regeletterleving, system, organisering
Personalforvaltning	System, rutinar, regeletterleving, interne retningslinjer. Kompetanse

Økonomi	
Tema	Fokus
Internkontroll	System, rutinar, risikoanalyser, rapportring
Offentlege anskaffingar	Regeletterleving, system og rutinar, organisering
Investeringar	Regeletterleving, system, rutinar, organisering
Oppfølging av kontraktar	System og rutinar, organisering, oppfølging av krav i kontrakt
Prosjektstyring i byggeprosjekt	Organisering, system og rutinar, økonomistyring, rapportering
Vedlikehald kommunale bygg	Regeletterleving, avvikssystem.
Økonomistyring og rapportering	System, rutinar, regeletterleving, organisering

Helse- og omsorg	
Tema	Fokus
Internkontroll innan sosiale tenester	System og rutinar, sakshandsaming,
Tenestetilbod, samhandling og vedtakspraksis i psykiatri	Organisering og samhandling, system og rutinar, sakshandsaming knytt til tenestetildeling, tenestetilbod, kapasitet
Organisering og tenestetilbod innan for rusomsorg	Organisering og samhandling, system og rutinar, sakshandsaming, tenestetilbod, kapasitet
Internkontroll barnevern	System og rutinar, sakshandsaming, avviksmeldesystem, rapportering
Tilsyn, oppfølging og kontroll med plassering i fosterheimar	Organisering, system og rutinar, regeletterleiving
Psykisk helseteneste til barn og unge	Organisering, samhandling, system og rutiner, individuell plan
Sakshandsamingstid, effektuering og kvalitet på vedtak	System og rutinar, sakshandsaming, gjennomføring av tiltak i samsvar med vedtak, regeletterleiving.
Internkontroll alders- og sjukeheim	System og rutinar, risikovurdering, avviksmeldesystem, regeletterleiving, rapportering
Brukarmedverknad og bruk av tvang	System og rutinar, regeletterleiving, avviksmeldesystem
Heimeteneste	Organisering, system og rutinar, regeletterleiving
Bemanning, sjukefråvær og vikarbruk	Organisering, system og rutinar, oppfølging av medarbeidrarar, kompetanse
Legemiddelhandtering	System og rutinar, regeletterereving, handtering av sjukefråvær og vikarbruk
Samhandlingsreform	Lov- og regeletterleiving, system, rutinar, bemanning, økonomi
Ansvar, koordinering, tenesteoppfølging	Rutinar, system, organisering, kompetanse
Dimensionering av tenester	System, organisering, økonomi

Område	Utfordring pga	Mogleg verknad	Risiko	Kommentarar
Kommunereformen: Nye oppgåver til kommunane	<ul style="list-style-type: none"> Komande lovproporsjon med m.a informasjon om nye oppgåver til kommunane. 	<ul style="list-style-type: none"> Uvissa kring ny kommunestruktur skapar uvisse om samarbeid etter kommunelova § 27, IKS-lova og andre typer avtalar. Desse blir nullstilt før ny struktur vert vedteken og gjennomført 		
Inntektssystemet	<ul style="list-style-type: none"> Regjeringa har varsla heilskapleg gjennomgang og endringar i inntektssystemet. Dette med verknad frå 2017 	<ul style="list-style-type: none"> Usikkert kva betydning endringane får. Dermed også usikkerheit kring grunnleggande føresetnader for å drifte ein kommune. Må sjåast i samanheng med kommunereforma og lovproposisjonen om nye oppgåver til kommunane. 		
Flyktningar/alsylsökjarar	<ul style="list-style-type: none"> Stor forventa auke i talet på asylantar og flyktningar på nasjonalt nivå. Større press på kommunen med tanke på mottak og busetjing av flyktningar. 	<ul style="list-style-type: none"> Usikkert kva tal flyktningar som kjem. Større utfordringar med tanke på dimensjonering av kommunale tenester T.d helsetenester, sosiale tenester, barnevern, barnehage, skule og busetnad 		

Intern-kontroll	<ul style="list-style-type: none"> • Internkontroll-systema er mangearta • Noko som føreset forståing, lojalitet og disiplin frå dei tilsette • God rapportering om avvik og kritikkverdige tilhøve som føresetnad for å kunne gje rådmannen gode styringssignal 	<ul style="list-style-type: none"> • Brot på internkontrollrutinar kan gje vesentlege konsekvensar for sentrale og lokale krav og målsettingar. 		<ul style="list-style-type: none"> • Gjennomførte forv.revisjonar og fleire rekneskapskontrollar viser generelt at avvik svært ofte gjeld brot på eit eller fleire punkt i kommunens internkontroll.
LOA (Lov om offentlege anskaffingar)	<ul style="list-style-type: none"> • Komplisert regelverk og innkjøpsavtalar • Mogleg økonomisk tap ved feil innkjøp • I tillegg til risiko for økonomisk tap om ein vert dømt i eit søksmål 			<ul style="list-style-type: none"> • Gjennomførte forv.revisjonar og reknesk.revisjonar viser at det generelt er vesentleg risiko på området. • Jf også forv.revisjonsrapport frå april 2014 som syner høg risiko.
Sakshandsaming	<ul style="list-style-type: none"> • Risiko med tanke på tidsbruk, kvalitet og å effektuere av vedtak 	<ul style="list-style-type: none"> • Regelbrot/lovbrot • Budsjett/økonomi • Lojalitet til politisk nivå • Omdømme 		<ul style="list-style-type: none"> • jf revisjonsrapport 2015 som syner middels risiko. Undersøkt område: Teknisk sektor

Føresetnadar økonomiplan	<ul style="list-style-type: none"> Økonomisk uroleg og lite føreseieleg situasjon gir usikre føresetnadar for skatteinntekter og rentebaner Usikkert framtidig overføringsystem frå staten kan gje vesentlege endringar i føresetnadane for korleis det kommunale utgiftsbiletet vil sjå ut 	<ul style="list-style-type: none"> Kan føre til kutt i kommunale tenester Risiko for at rettighetslover, eigne vedtak og visjonar ikkje vert gjennomført 		<ul style="list-style-type: none"> Svært uoversiktleg makroøkonomisk situasjon ved inngangen til 2016: Oljepris Urolege børsar Stigande arbeidsløyse i Noreg. Lokalt: Framleis usikre konsekvensar av nytt inntektssystem.
Investeringar	<ul style="list-style-type: none"> Overskridingar og forseinkningar i investeringsprosjekt vil medføre ekstra utgifter Følgjekonsekvensar for likviditet og kostnadsbiletet i form av renter og kostnader Dette på grunn av at tenester tiltenkt investeringsprosjekt må utsetjast 	<ul style="list-style-type: none"> Fordyrande prosjekt Påverkar driftsbudsjettet til kommunen som t.d ikkje planlagde avdrag og renter ved lånefinansiering Tappar kommunen for oppsparte midlar ved eigenfinansiering Driftsproblematikk i samband med planlagt overtaking og drift av bygg 		Det er god oppfølging av alle investeringsprosjekt i kommunen Ref. periodiske gjennomgangar av alle investeringar i ei eiga prosjektstyringsgruppe
Økonomisk internkontroll	<ul style="list-style-type: none"> Feil, manglar og avvik i fakturering og rekneskapsrutinar berører både innbyggjar, bedrifter og kommunen sjølv 	<ul style="list-style-type: none"> Feil i rekneskapen gir feil bilete av den økonomiske stoda Gjev feil utgangspunkt for analysar og avgjerdsgrunnlag for økonomiplanlegging 		
Økonomistyring og rapportering	<ul style="list-style-type: none"> Styring, oversikt og kontroll føreset korrekt økonomisk informasjon til rett tid og på rett nivå 	<ul style="list-style-type: none"> Avvik aukar risiko for at det blir fatta styringsvedtak på feil grunnlag og til feil tid 		
Innkjøp	<ul style="list-style-type: none"> Spørsmål om rett innkjøp (konkuransereglane, prosedyrar m.m.) krev kompetanse om LOA. Risiko ved m.a for høg pris, feil kvalitet og mengde Økonomisk tap i form av erstatningskrav 	<ul style="list-style-type: none"> Økonomisk tap ved feilinnkjøp Brot på aktuelt lovverk Erstatning/søksmål Mogeleg tap av omdømme 		<ul style="list-style-type: none"> jf forvaltn.rev.rapp frå 2014 som syner høg risiko

5.5 Oppvekst og utdanning

Omfattar barnehagar og grunnskule.

Område	Utfordring pga	Mogleg verknad	Risiko	Kommentarar
Flyktningar	<ul style="list-style-type: none"> ● Konsekvensar for tal/storleik skuleplassar/tilbod ● Press på skulebudsjett ● Lærarsituasjon ● Kompetanse ● Materiell ● Undervisningsstad 	<ul style="list-style-type: none"> ● Konsekvensar for budsjettsituasjon ● Konsekvensar for skuletilbodet generelt ● Budsjett ● Kvalitet på undervisning/kompetanse 		
Rettar	<ul style="list-style-type: none"> ● Fleire rettar til tenestemottakarane ute 	<ul style="list-style-type: none"> ● Vanskår å følgje opp ● Oversikt ● Kostnadar ● Fare for lovbro 		
Tilskotsmodell private barnehagar	<ul style="list-style-type: none"> ● Komplekst regelverk for utrekning av tilskot 	<ul style="list-style-type: none"> ● Økonomiske konsekvensar 		
Tilpassa opplæring/ spesialundervisning grunnskule	<ul style="list-style-type: none"> ● Kartlegging av behov for spesialundervisning/ tilpassa opplæring ● Pedagogisk planlegging ● Tidleg nok iversetting av tiltak ● Samarbeid skule/PPT 	<ul style="list-style-type: none"> ● Manglande og dårlig kvalitativt undervisningstilbod til elevar med spesielle behov ● Mogelege økonomiske konsekvensar ved eventuelle søksmål 		

Kor overordna skal vi ha det ?

Kontrollutvalet sin rolle

Lovforarbeidene - innføring av kontrollutvalet 1993

- *"Kontrollutvalet sine oppgåver ligger i funksjonen som tilsyns- og kontrollorgan. Det innebærer at dette organet skal påsjå at organisasjon, saksførebuing og beslutningsprosess i dei politiske organ og administrasjonen fungerer på ein måte som garanterer oppfylling av alle faglege krav og ivaretek grunnleggande retts-sikkerheitsomsyn overfor kommunen/fylkeskommunen sine innbyggjarar og andre som blir berørt av vedtaka". (Ot.prop. Nr. 42 (1991-92), s. 196 - Kom.loven)*

NOU 2016: 4 > Ny kommunelov

Ot.prop 46 L, Ny kommunelov (2017-2018)

Ny Kommunelov Kap. 23 (Kontrollutvalet), Kap. 24 (revisjon)

Kap.22,§ 22-1 Kommunestyret sitt kontrollansvar, og Kap. 5, §5-2 øverste mynde

- **Kommunestyret har det øverste tilsynsansvar** med heile den kommunale forvaltninga
  - Skal påsjå at dei kommunale rekneskapar blir revidert på ein betryggande måte

Kontrollutvalet

- ☞ ei sentral rolle
- ☞ ein viktig kontrollfunksjon

Arbeidet m/forvaltningsrevisjon

Ei utfordring både for medlemmane i Kontrollutvalet, den folkevalde, administrasjonen og revisjonen

- **Negative fallgruver:**
- **Framfus** (*tid/væremåte*)
- **Irritasjon** (*framgangsmåte, ordbruk, opptreden*)
- **Allvitande** (*fagleg konkurranse*)
- **Småsaker** (*bagatellar, uvesentleg, pirk, ...*)
- **Konfrontasjonar**
(løysingar / gjere ting betre)
- **Opposisjon** (*konfliktkaper, ansvarsroller, forståing, tillit*)
- **F I A S K O**

- **Positive element:**
- **Søkande/Spørjande**
- **Utvelgande** (*starte i det små*)
- **Kontakt** (*jobbe i lag/"teamwork"*)
- **Samtale** (*gjensidig informasjon*)
- **Endring** (*sakleg påpeiking av forhold*)
- **Synlege** (*vite om oss/"vi er her"*)
- **Sams mål** (*best mogleg teneste-tilbod til innbyggjarane
> effektiv ressursutnytting*)
- **S U K S E S S**

Kommunen sine overordna oppdrag

Kommunelova § 1 (føremålsparagrafen)

Gjennomføring av alle oppgåver og plikter i tenestene kommunen skal stå for, betingar

Kommunal organisering

Kommunelova = Styringslov

ulike planer og dagleg styring

Verksemdstyring

Summen av organisasjonsstruktur, prosessar og verktøy som blir brukt for å styre aktivitetar, ressursar og risikoeksponering i verksemda

Mål- og resultatstyring

Gjennomføring av Politiske Vedtak

Etterleving av Lover og Forskrifter

Risikostyring

Effektiv ressursbruk

Læring, forbetring og innovasjon

Administrativ styring

PLANSYSTEMET

Skal sikre at politiske mål, føresetnader, premissar og prioriteringar blir gjennomført

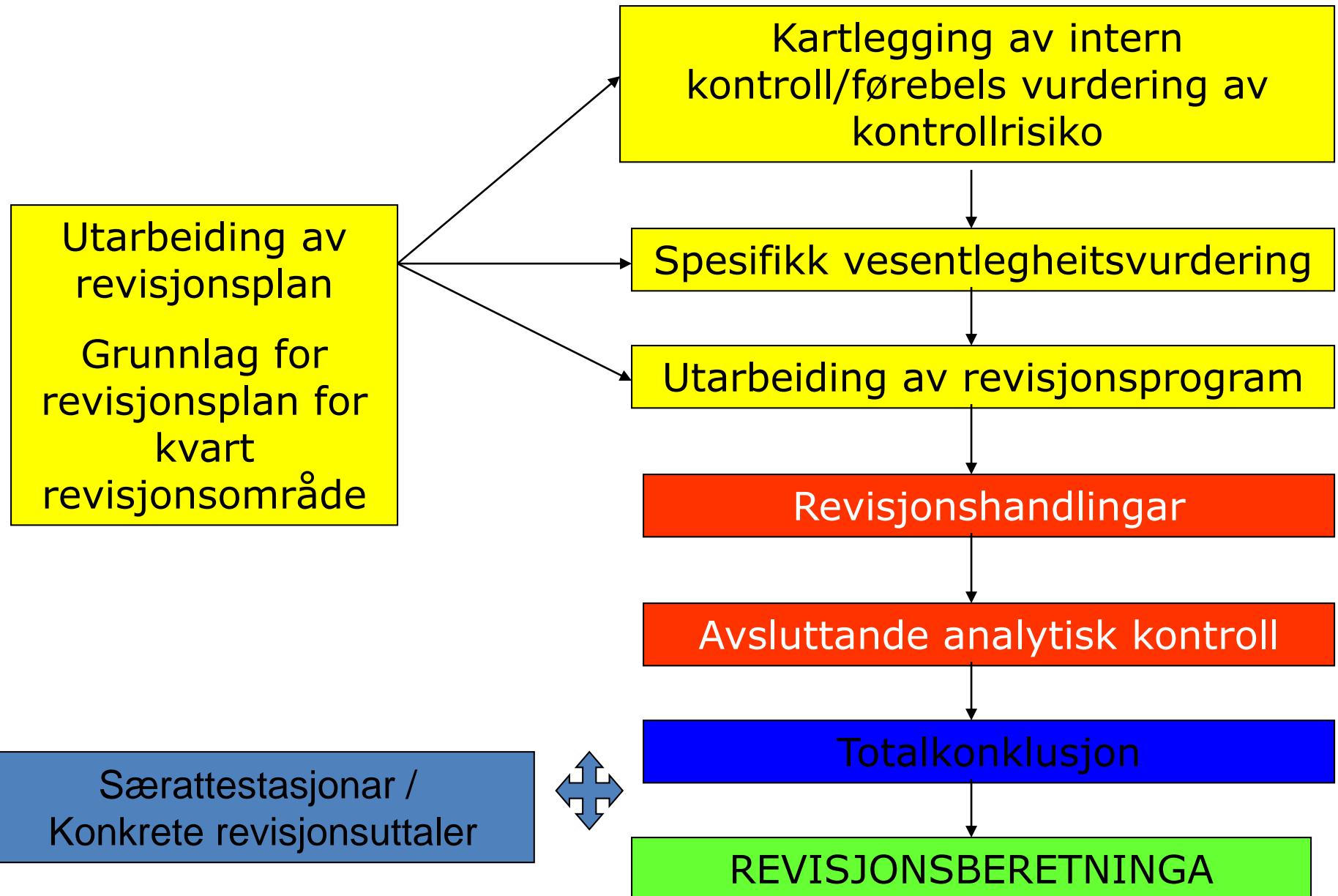
Planstrategi

Kommuneplan/
Kommunedelplaner
(12-årig plan)

Sektor-/Fag-planer

Økonomi- og handlingsplan
(minimum 4-årig, -retningsjewande)

Årsbudsjettet
(1-årig, bindande)

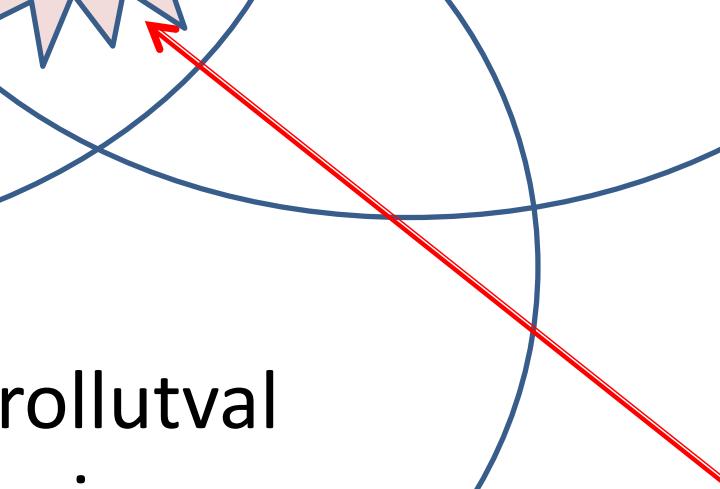

Den
folkevalde

Administrasjon
/ Rådmannen

Kontrollutval
/ Revisor

Konflikt-
område ?

KOMMUNEN

KVEN er
eigentleg
kommunen ???

Harde eller mjuke kontrollar ?

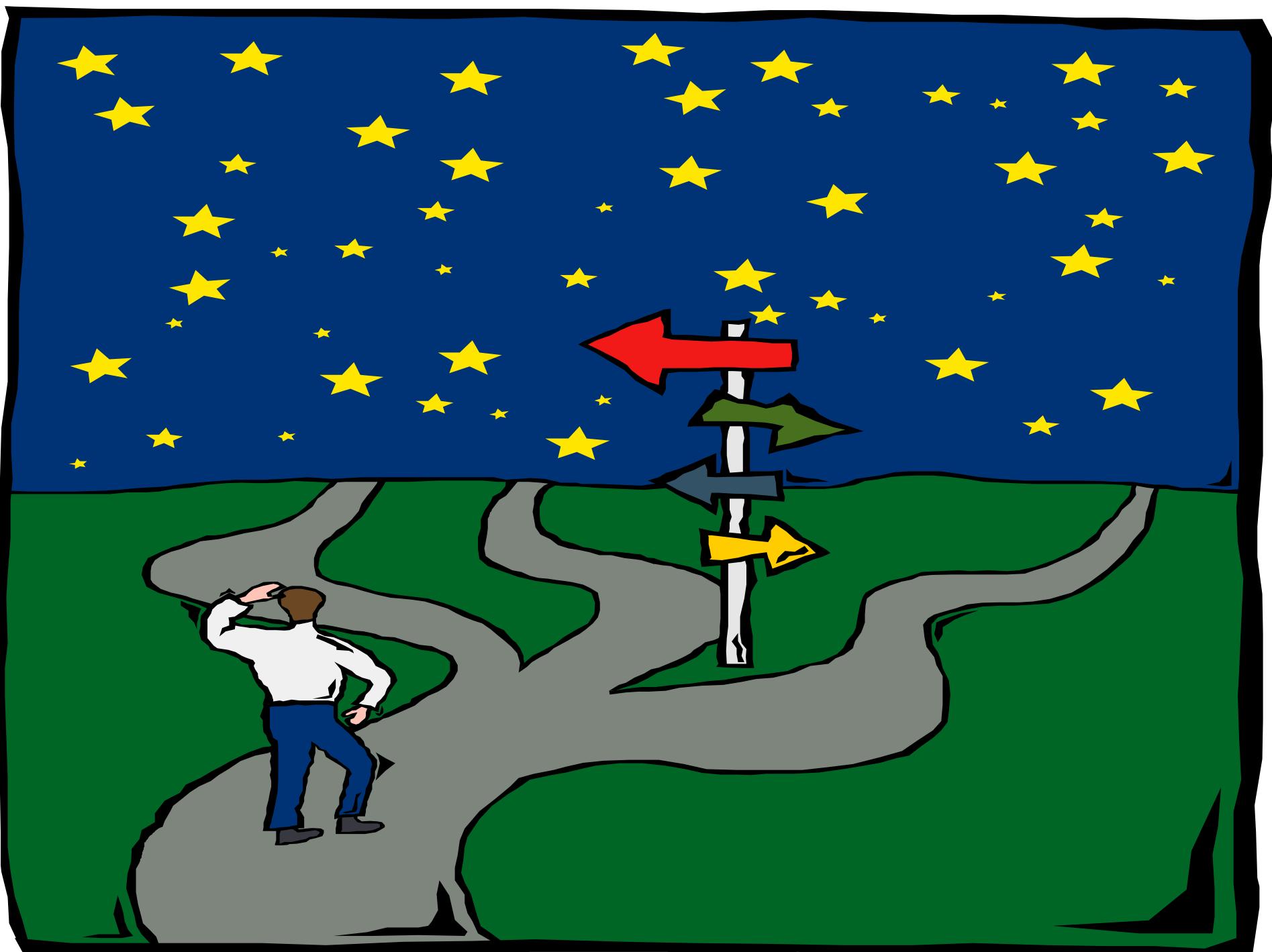
- Kontrollmiljøet er fundamentet for styring av verksemda
    - Holdningar
    - Verdiar
    - Kompetanse
    - Kommunikasjon
    - Etisk adferd
    - «Menneskets natur»
-
- Kultur**

Føremålet med overordna analyse

- **Å framstaffe relevant informasjon**
  - ➔ indikasjonar på feil/manglar, avvik eller svakheiter
    - ☞ lover og forskrifter (etterleving)
    - ☞ Kommunen sine vedtak, intensjonar, premissar og føresetnader (målloppnåing/verknader)
    - ☞ Interne styringsdokument, reglement, retningslinjer, rutinebeskriveslar, mv. (etterleving)

- **Grunnlagsmateriale for Plan for forvaltningsrevisjon**
  - ➔ korleis prioritere mellom ulike område

Kva er det som
er viktig for
kommune
å få sett
nærare på ?
Kva ha fokus på, og
kva ønskjer ein å få
orden på
?

Lukke til med
arbeidet i
2020 !